

ליקוטי ופסקי הלכות "חוקי חיים"

ותלמד
"חוקי חיים"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

דיני מאכלים

רוח רע

וסכנה

בקשה:

עקב המצב הנוכחי שאיננו נמצאים בבתי מדרש כרגיל, נא לשלוח לכמה שיותר אנשים כדי שיגיע הלכות אלו לבתי בני ישראל, לתועלת הציבור, וכך יש לכם יד בהפצת תורה ובהלכות נחוצות

לקבל הגליון כל שבוע במייל:

Paskenshtibel@gmail.com

אפשר להוריד
גליונות קודמים

[Archives - ארכיון](#)

ככה תורמים היום.

[לתרומות](#)

ליקוטי ופסקי הלכות "חוקי היום"

ותלמודם
"תלמידי היום"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

224

דברים משום רוח רעה וסכנה | פרשת נשא תשפ"א

נא לא לעיין בגליון
בשעת התפילה
וקריאת התורה

ביצים מבושלים

יז. נוקטים דהאיסור הוא גם על ביצים מבושלים (עי' דרכי תשובה סי' קט"ז סקע"ד), ולפעמים אחרי בישול ביצה במים הקליפה נסדקת וחלק מהביצה נגלה ע"ז ואין זה אוסר כל זמן שעיקר הקליפה קיים. טו. ביצה מטוגנת כגון חביטה [omelette] או ביצה מקושקש [scrambled] בדרך כלל מטוגנים אותו בקצת שמן ולכן מותר שיהיה כך ולעבור הלילה.

זז. סלט ביצים ובצלים שמכינים בערב שבת לכבוד סעודת היום של שבת צריכים לזכור להוסיף לו קצת שמן או קצת מלח [ויש להסתפק אם הביצים יהיה רק מעורב בבצל בלא דבר אחר ועבר הלילה, אם אחד מציל על השני כדין כשנתערב בדבר אחר הנ"ל דלמעשה נשתנה כל אחד טעמו, או שצריכים שיהיה מעורב בדבר שאין בו משום רוח רע (אח"כ ראיתי שכך נקט בשו"ת דברי יציב י"ד ח"א סי' ל"ג אות ג' לאסור)].

יז. **לכבוד שבת.** ואם לא הוסיף שמן או מלח לכתחילה אין לאוכלם, ואם הוא בשעת הדחק וצורך גדול יש לסמוך על כמה פוסקים שכתבו דמאכל הצריך לסעודת שבת יש להקל משום הכלל 'שומר מצוה לא ידע דבר רע' (שו"ת ישכיל עבדי ח"ח י"ד סי' י"ד אות ד') ובפרט כשהוא עני (כ"ק מרן גאב"ד ירושלים שליט"א).

אבקת שום, בצל וביצים

יח. תבלינים שקונים בחנויות כגון אבקת שום ואבקת בצל וכן שביבי שום וכדומה, וכן אבקת ביצים שמשמשים בבתי חרושת לעשיית מזון, נחלקו גדולי הפוסקים אם יש בהם משום רוח רעה כשעובר הלילה, רוב הפוסקים אומרים דמותר ואין בהם משום רוח רע כיון דנתייבשו לגמרי ופנים חדשות באו לכאן ואינם ראויים כלל לאכילה א"כ אינם דומים למקור הדבר ואין לך בו אלא חידושו (שו"ת חלקת יעקב ח"א סי' ק"א שו"ת שבט הלוי ח"ו סיק ק"א) וכן נוהגין רוב העולם, [וע"ז סומכים העדה"ח]. יט. ויש שמחמירים גם בזה וס"ל דהכל נכלל באיסור לינת לילה (שו"ת בית שלמה ח"א י"ד סי' קפ"ט וכן מוכח דס"ל בשו"ת דברי יציב י"ד ח"א סי' ל"א אות ז' וכן גם הבין בעל 'משנה הלכות' בהסכמתו לספר הכשרות כהלכה מתוך הדברי יציב הנ"ל).

שום כתוש [crushed garlic]

כ. לאחרונה אפשר לקנות 'שום כתוש' והוא שום טרי וכתוש וכל פעם שרוצים להשתמש בשום טרי לוקחים קצת ממנה. למעשה הסוגים שבדקנו הרי הם מעורבים בשמן ומלח ולכן אין בהם משום רוח רע, אלא כדאי תמיד לבדוק על המדבקה לוודא שכן הדבר בכל סוג שקונים.

ביצה שעל הקערה ליל פסח

כא. המנהג לצלות ביצה בערב פסח ונותנה על הקערה, והרבה נוהגים לצלות דוקא עם הקליפה, ואז אין בו איסור משום העברת לילה. כב. אבל יש כמה שנוהגים לצלותו בלי הקליפה, ודנו הפוסקים האם יש בו משום לינת לילה וממילא אולי אסור לאכלו למחרת. "א שבליל פסח שהוא ליל שימורים אין בו משום רוח רעה (הגר"י אפשטיין, אוצרות ירושלים הובא בספר ויגד משה סי' ג' אות י'), ו"א שגם בליל פסח יש משום רוח רעה (שו"ת דברי יציב י"ד ח"א סי' ל"א אות י"ב, ויגד משה שם, שו"ת שבט הקהתי ח"ב סי' רמ"ז).

דיני בצל שום וביצה קלופים

בצל שום וביצה קלופים

א. לא יאכל שום [garlic] קלוף או בצל קלוף או ביצה קלופה שעבר עליהם הלילה מפני שרוח רעה שורה עליהם (גמ' נדה דף י"ז ע"א, שו"ע הרב הל' שמירת הנפש ס"ז, ערוך השלחן י"ד סי' קט"ז סכ"ב), ואפילו אם הם מכוסים בבגד בשקית או שאר כלי אחסון. ב. גם אם הם מונחים במקרר עדיין יש משום רוח רעה כשעברה הלילה. ג. אם שייר עיקרם והוא ער שבראש השום והבצל או שהשאר מעט מהקליפות מחוברים מותרים, וכן בביצים (גמ' שם). ד. בביצה חי האיסור הוא בין על החלמון [yellow] לבד ובין על החלבון [white] לבד (כמבואר בשו"ת בית שלמה ח"א י"ד סי' קפ"ט), ובין בשניהם ביחד.

עבר הלילה

ה. נחלקו הפוסקים מה נקרא עבר הלילה, י"א דעיקר זמן של העברת הלילה לענין זה הוא שעת עלות השחר כמו לענין נט"י בבוקר (או"ח סי' ד') שהרוח רעה בסוף הלילה (מו"ר בשו"ת שבט הקהתי ח"ב סי' רמ"ז). ו. אמנם י"א דדוקא אם עבר עליהם כל הלילה מתחילה ועד סוף (שו"ת דברי יציב י"ד ח"א סי' ל"א אות י"ג) ולדבריו אם קילף דברים אלו כגון בשעה אחד עשרה בלילה ועבר שאר הלילה, לא נאסר (וכן הורה כ"ק מרן גאב"ד ירושלים), ואם עבר רק כמה שעות בלילה ולא עלות השחר מותר לשני הדיעות.

בצל ירוק [spring onions, scallions]

ז. כפשוטו בצל ירוק אינו בכלל איסור זה שהרי אינו מין בצל, ומשום שבני אדם קוראים אותו בצל אינו מכניסו לדין זה, ואין לך בו אלא חידושו (וכן שמעתי ממרא דשמעתתא בעל ספר שמירת הגוף והנפש שאמר לו כן הגר"ח קנייבסקי בשם החזו"א, ומן התימא מה שא"ל בספר א' בשם הגר"ח שראוי ליהרר בזה). ח. ויש אומרים דמסתבר דרק חלק הלבן יש בו משום רוח רעה אבל לא העלים הירוקים (ספר הכשרות פ"ח הערה נ'), אבל הפשטות כנ"ל דאין בו משום רוח רעה. ט. לוף [leek] אין בו משום רוח רעה כשנקלף ועבר הלילה.

מעורבים עם דברים אחרים

י. אם הביצים או בצלים ושומים מעורבים עם דבר אחר אין סכנה כשהם עוברים כך הלילה (סמ"ק קע"א, בן איש חי ב' פנחס י"ד). יא. וכן אם שמו עליהם מלח, סוכר או שמן לא נאסרו (טעמי המנהגים ליקוטים תוספת חיים), וצריכים לשים כמות קטנה עכ"פ שישפיע עליהם, ו"א אחוז גדול (מנח"י ח"ו סי' ע"ה), ומנהג המאפיות בא"י להוסיף שני אחוזים (2%) לכתחילה (שו"ת תשוה"נ ח"ג סי' רנ"ו), ויש מחמירים להוסיף תבלינים שמשנים גם קצת הצבע או הצורה של הדבר (שם). יב. מים לבד אינו מועיל שיחשב שמעורב בדבר אחר, אבל חומץ או מי מלח מועיל (בן איש חי שם, כף החיים סי' קט"ז אות צ"ג).

בצל מעורב בסלט ירקות

יג. אם מעורבים בצלים בסלט ירקות יש להבחין אם החתיכות נחתכים לחתיכות קטנות באופן שהוא נחשב שהוא מעורב בדבר אחר, והבצלים נשפעים ע"י הירקות כגון עגבניות, אז מותר, אבל אם נחתך לחתיכות גדולות ויושבים לבד שעדיין לא עירבו בסלט או שכולם ירקות יבשות, הרי זה כירקות חתוכות סתם ואין זה נחשב למעורב ואסור שיעבור עליהם הלילה.

בשר ודגים

- כג. צריך לזיזהר שלא לאכול בשר ודגים ביחד מפני שקשה לצרעת (שו"ע יו"ד סי' קט"ז סי"ב), ואין נפקא מינה אם הוא בשר בהמה או בשר עוף (שבות יעקב ח"ד סי' ק"ד הובא בפתח"ת שם סק"ב).
- כד. אם בדיעבד בישל בשר ודגים ביחד הרי המאכל נאסר באופן שאין ביטול בששים [יעוין לקמן (אות ל"ו) לגבי ששים], ואז גם הכלי צריך הגעלה להוציא הבליעה של סכנה (פתח"ת שם סק"ג).

רחיצת ידיו ושתייה אחר אכילת דגים

- כה. דעת המחבר שצריך לרחוץ ידיו בין בשר לדגים וכן צריך לאכול פת שרוייה ביניהם כדי לרחוץ פיו (שו"ע שם ס"ג), אבל המנהג הוא שלא לרחוץ הפה והידיים בין בשר ודגים, ומ"מ יאכל וישתה דבר מה אחר הדגים כדי שיהא קינוח והדחה בפה (רמ"א שם, ומ"ב א"ח סי' קע"ג סק"ד).
- כו. כשאוכלים דגים בידיים ממש ורואים אח"כ שהידיים מלוכלכים מהדגים ראוי לנהוג כדעת המחבר ולרחוץ ידיו קצת בינתיים (בעל מסגרת השלחן ישועות חכמה סי' ל"ג ס"ב), וכך נוהגים המדקדקים והרבה אדמור"ם אצל שלחנם הטהור.
- כז. החסידים כשמקבלים דגים שיריים של הרבי ואוכלים בידים, צריכים הם לכל הפחות לקנח ידיהם ואצבעותיהם כגון בטישיו, כשאין להם מים, לפני שאוכלים שיריים של בשר או מרק עוף (לפי הפרי תואר שם).

שתייה אחרי אכילת דגים

- כח. אין לשתות מים אחר אכילת דגים דהוי סכנה (ח"י רע"א יו"ד קט"ז ס"ה, ערוך השלחן קט"ז ס"י).
- כט. אפשר מהאי טעמא נוהגין לשתות יין שרף [whiskey] או יין, אחר אכילת דגים (שערים מצויינים בהלכה סי' ל"ג סק"ב).

הערינג בקידוש

- ל. כשאוכלים 'הערינג' בקידוש והשמן נוזל על האצבעות צריכים לדקדק לרחוץ או לקנח ידיו וכן לשתות משהו לפני שאוכלים 'גאלערעטע' או 'טשולענט' בשרי, וכן לזיזהר שלא יטפטף מההערינג לתוך מנה של טשולענט, ובודאי שלא ישים 'גאלע' על אותו צלחת שאכל 'הערינג'.

בשר ודגים בתנור אחר

- לא. אין לצלות בשר ודגים בתנור אחד בבת אחת ואפילו בדיעבד אסור (שי"ך יו"ד סי' קט"ז סק"א, חכ"א כלל ס"ח ס"א) אלא אם כן אחד מהם מכוסה לגמרי דאז מותר (חכ"א שם).
- לב. אבל בזה אחר זה מותר אפילו אם התנור עדיין חם מבישול הראשון.
- לג. חלה שנאפה בתנור יחד עם בשר [באופן המותר כגון לסעודה אחת, שו"ע יו"ד סי' צ"ז ס"א] מותר לאכלו עם דגים (ט"ז יו"ד קט"ז סק"ב וחכ"א שם).

בישול דגים בסיר בשרי

- לד. מותר לבשל דגים בקדרה בשרי אפילו אם הוא בן יומו לבישול בשר משום שבליעות של הבשר לבד אינם מספיק לחול עליו משום סכנה (ט"ז יו"ד סי' צ"ה סק"ג ופמ"ג שם משב"ז סק"ג) וכן הוא מנהג העולם (שו"ת האלק לך שלמה א"ח סי' ש"ב וש"ג).
- לה. ויש שהקפידו שיהיה להם סיר מיוחד לבישול דגים (שלחן חי סי' א' ס"ז ע"פ הטור סי' קט"ז ואו"ה כלל ל"ט דין כ"ו).

ביטול בששים

- לו. נחלקו הפוסקים אם נתערב בשר ודגים אם בטלים בששים כדין איסור, י"א דאינם בטלים בשישים דחמירא סכנתא מאיסורא (ט"ז שם סק"ב בשם דרכ"מ ומהרש"ל), אבל דעת רוב פוסקים שאכן בטל בשישים (שי"ך שם בנקה"כ, פתח"ת סק"ג, פמ"ג א"ח סי' תקי"ג משב"ז סק"ב).
- לז. כשהוא לכבוד שבת אפשר לסמוך על ביטול בשישים (ישועות יעקב יו"ד סוף סי' קט"ז, ומשמרת שלום ח"י דינים סוף סי' ק"ח אות ב', וכך הורה כ"ק מרן גאב"ד ירושלים שליט"א).

לח. מעשה שהיה, באחד שהוציא 'קישקע' מהמקפיא ושם אותו ב'טשולענט' ובבוקר הבחין שהוא 'געפילטע פיש', ועוד מעשה באחד שהוציא 'קניידלך' מהמקפיא ושם אותו במרק עוף ובערב הבחין שהוא קציצת דג [fish balls], בשני האופנים ודאי צריכים להוציא הדגים, ואם היה ששים בדבר בשרי נגד הדג אפשר להקל לסמוך על ביטול בששים וכנ"ל.

אוכלים ומשקין תחת המטה

אוכלים ומשקין תחת המטה

- לט. לא יתן תבשיל ולא משקים תחת המטה מפני שרוח רעה שורה עליהם (שו"ע יו"ד סי' קט"ז ס"ה) ואפילו הם מכוסים (ש"ך סק"ד) ואפילו כלי בתוך כלי (הליכות שלמה פ"ג סי"ז).
- מ. אם שם אדם מאכל או משקה של חבירו שאינו מבני ביתו תחת מיטתו שלא בידיעתו י"א דלא נאסר משום רוח רעה דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו (סוד ישרים סי' ה' בסוף ספר שו"ת רב פעלים ח"ד).
- מא. תרופות ודברי רפואה שאין להם טעם לא נחשבים למאכל לענין רוח רעה (הליכות שלמה פ"ג אות כ"ז, שו"ת שבט הקהתי ח"ב סי' רמ"ה).

אם נאסר גם בדיעבד

- מב. נחלקו הפוסקים אם שם אוכל תחת המטה אם הדבר נאסר גם בדיעבד, י"א דמותר בדיעבד (שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' ק"ה הובא בפתח"ת סק"ד ובחי רע"א), וי"א דאסור אף בדיעבד (חיד"א מחזיק ברכה יו"ד סי' ו' אות ג', ופוסקים בשם הגר"א, על אף ד"א דהגר"א רק החמיר לעצמו ולא לאחרים, ע"י שמירת הגוף והנפש סי' י"ד בהערה ב').
- מג. ולמעשה כשיש הפסד מרובה יש על מי לסמוך להתיר, [וכגון באחד שנשאר לו בקבוק 'וויסקי' בתוך מזוודה תחת המטה] וכשאין הפסד מרובה עדיף לזרוק ולא להשתמש.

- מד. יש שמביאים עצה להסיר הרוח רעה ע"י שרוחצים המאכל ג' פעמים כמו לענין נטילת ידים בבוקר, וזה שייך בדבר שלא יתקלקל ע"י זה כגון פירות או ירקות וכדומה (שלחן חי סי' י"ז אות ה' בשם ספר עץ חיים).

דוקא תחת המטה

- מה. נוקטים דאיסור זה הוא דוקא כשמונח האוכל תחת המטה ושהמטה הוא מעל הקרקע, אבל אם המאכל מעל המטה כגון בין הכר והכסת לא נאסר (דרכי תשובה סק"ז בשם מזמור לדוד), וכן אם הוא בכיס בגדו של אדם הישן אין בזה קפי"א (שו"ת שלמת חיים ח"ב סי' ז), וכן תחת מראשותיו מותר (שו"ת שבט הקהתי ח"ב סי' רמ"ד).

שינת עראי, במטוס או בספינה

- מו. אין במאכל משום רוח רעה אלא בשינת קבע על המטה, אבל שינת עראי כגון שינת צהרים (שו"ת אבני ישפה ח"א סי' קמ"א) או על הספא, או במטוס ויש מאכל תחת הכסא אפילו במחלקה ראשונה דהמושב נהיה כעין מטה [כך אמרו לנו..] עדיין נחשב כשינת עראי ולית לן בה.
- מז. מאכל המונח תחת המטה בספינה אין בו משום רוח רעה דלא נחשב שמונח על הקרקע (שו"ת צ"ץ אליעזר ח"י סי' ל"ה) ואפילו אם הוא מטה רגילה כמו שיש בספינות הגדולות (שו"ת רבבות אפרים ח"ד סי' ז).

מטת קומתיים [bunkbed]

- מח. לכתחילה יש לזיזהר שלא יהיה מאכל בין מטה התחתונה למטה עליונה במטת קומתיים שהרי אולי גם שורה רוח רעה, ובדיעבד אין לאסור (שו"ת אז נדברו ח"ז סי' ל"ט).

מאכל תחת עגלת תינוק

- מט. מנהג העולם להקל לשים גם לכתחילה דברי מאכל תחת עגלת תינוק כשהוא ישן שהרי אין זה מטה, ואין זה שינת קבע, ונוקטים דתינוק לא שורה עליו רוח רעה (שערים המצויינים בהלכה סי' ל"ג קו"א סק"ה, שו"ת מנח"ח ח"ד סי' ק"ז).

שמון זית לחנוכה

- נ. אסור להדליק נרות שבת קודש ונרות חנוכה בשמן זית שהיה תחת המטה דכיון דשורה עליו רוח רעה נמאס לאכילה וממילא נמאס למצוה משום 'הקריבהו נא לפחתך', אבל אם השמן מר ואינו בר אכילה אינו שורה עליו רוח רעה ומותר (בן איש חי ש"א וישב אות י"ב). ולכן שמן זית הראוי לאכילה נאסר לפי הנ"ל, אבל 'שמון למאור' בלבד שאינו ראוי לאכילה, מותר.

בשורה משמחת: הננו בעיצומו של הכנת קובץ גליוני 'חוקי חיים' חלק ב' שתכלול גליונות 102-200 וגם מפתח מפורט לפי הנושאים. הרוצה לקחת חלק בזיכוי הרבים, או ליתר פרטים, נא להיות בקשר עם 'מערכת חוקי חיים' paskenshtibel@gmail.com

גליון זה נתרם לרגל השמחה הגדולה אשר במעון צדיקים שורה שמחת נישואי נבדתי רבן של ישראל פאר הדור בוצינא קדישא מלכא דירושלם ומרא דארעא קדישא עטרת תפארת ישראל הוד כ"ק מרן עמ"ר הגה"ק הגאב"ד ירושלם שליט"א בת לבנו יחידו וחביבו מוה"ר הגאון ר' שלמה זלמן ווייס שליט"א ע"כ החתן המופלג הרב פנחס נפתלי ווייס נ"י בן להר"ח רוד שמואל אריה ווייס שליט"א יחא רעווא שיוכו לראות נדת דקרושה מהם ומכל יוצאי חלציהם, והברכה אחת היא למרן רבינו שליט"א שיוכל להמשיך לעמוד בראשינו כרועה עדרו בבריות נופא ונהורה מעליא